

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๙๖
วันพุธ ที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๖. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๗. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๘. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๙. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๐. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๑. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๒. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๓. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๔. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๕. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๖. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๗. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๘. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๙. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒๐. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

นายวรชิต สิงหเสนี (ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

๒. นายเชษฐา โทณะวนิก

๓. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

นางสุภัทรา เชื้อรอด

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๔๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๙๕ วันอังคาร ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ก่อนเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุม นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ในฐานะรองประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน คนที่หนึ่ง รายงานต่อที่ประชุมว่า คณะอนุกรรมการได้มีการหารือเกี่ยวกับการจัดทำสารคดีสั้นกับนายปารเมศร์ รัชไชยบุญ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท เทิร์น อะราวด์ ไฟกัส จำกัด และนางสาวโสเมธุษา บุรณะเหตุ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา ทั้งนี้ ขอให้นายภัทรธำ คำพิทักษ์ กรรมการ ในฐานะอนุกรรมการ เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดในเรื่องนี้

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ ในฐานะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน ชี้แจงว่า คณะอนุกรรมการมีความเห็นว่าควรมีการประชาสัมพันธ์การแก้ไขเนื้อหาและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ โดยแบ่งเป็น ๒ - ๓ ช่วงเวลา ซึ่งช่วงเวลาแรกควรจะเป็นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย และควรมีฝ่ายที่รับผิดชอบเรื่องเนื้อหาสาระ (content) ของร่างรัฐธรรมนูญเพื่อวางรูปแบบเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญที่จะประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนได้รับทราบ ซึ่งก่อนที่คณะกรรมการจะพิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จจะเหลือการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอีกสองเวที ซึ่งคณะอนุกรรมการเห็นควรให้สถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภามีส่วนร่วมในการบันทึกเทปในเวทิดังกล่าวเพื่อจัดทำเป็นสารคดีสั้นเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ จึงได้หารือกับนายปารเมศร์ รัชไชยบุญ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท เทิร์น อะราวด์ โฟกัส จำกัด และนางสาวโสมาอุษา บุรณะเหตุ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดทำสารคดีสั้น โดยนายปารเมศร์ รัชไชยบุญ ได้แจ้งคณะอนุกรรมการว่า ตนได้มีการหารือกับคณะอนุกรรมการจัดทำสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญว่าจะมีการจัดทำสื่อดิจิทัลแบบไวรัล (viral) โดยใช้แนวคิดเรื่องคนไทยเป็นคนสบาย ๆ ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์จึงทำให้เกิดปัญหาคอร์รัปชันได้ง่าย ซึ่งคณะอนุกรรมการเห็นว่า การจัดทำสื่อดิจิทัลแบบไวรัล (viral) เป็นสื่อที่เข้าถึงคนส่วนใหญ่ ขณะเดียวกันควรจัดทำสารคดีสั้นที่สื่อให้เห็นว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญอีกชุดหนึ่งควบคู่กันไปด้วย

ประธานกรรมการมอบหมายให้นายศุภชัย ยาวะประภา นายเอียรชัย ณ นคร และนางจุรี วิจิตรวาทการ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นฝ่ายรับผิดชอบเรื่องเนื้อหาสาระ ของร่างรัฐธรรมนูญโดยวางรูปแบบเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญที่จะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ

นายภุมรรัตน์ ทักษาดิพงษ์ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการจัดทำสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ หารือต่อที่ประชุมว่า ในการจัดทำสื่อดิจิทัลแบบไวรัล (viral) เพื่อประชาสัมพันธ์เนื้อหาสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญนั้น จะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการประมาณ ๓๖๐,๐๐๐ บาท จะขอใช้งบประมาณโดยตรงจากรัฐสภาได้หรือไม่

นายณณะ ดวงวิชัย ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ค่าใช้จ่ายในการจัดทำสื่อดิจิทัลแบบไวรัล (viral) สามารถใช้งบประมาณจากงบดำเนินงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ โดยอาจใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ โดยเปรียบเทียบราคาของแต่ละบริษัท และเลือกบริษัทที่เสนอราคาที่ถูกกว่า

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ โดยเปรียบเทียบราคาของแต่ละบริษัท และเลือกบริษัทที่เสนอราคาที่ถูกกว่านั้น ในกรณีนี้ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากคณะอนุกรรมการจัดทำสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญได้มอบหมายให้บริษัท เทิร์น อะราวด์ โฟกัส จำกัด ให้เป็นผู้จัดทำสื่อดิจิทัลแบบไวรัล (viral) โดยตรง ดังนั้น ให้ปรึกษาหารือกับผู้อำนวยการสำนักการคลังและงบประมาณว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะตกลงกับกระทรวงการคลังเป็นกรณีพิเศษเพื่อจ้างให้บริษัท เทิร์น อะราวด์ โฟกัส จำกัด เป็นผู้จัดทำสื่อดิจิทัลแบบไวรัล (viral) โดยตรงได้หรือไม่ และจะมีวิธีดำเนินการอย่างไร

จากนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาความเห็นและข้อเสนอแนะของภาคส่วนต่างๆ ต่อร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างเบื้องต้น) ในร่างมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา ๑๐๒

“มาตรา ๑๐๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม

การแบ่งกลุ่มและคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการอื่นใดที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลงหรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุครบวาระ และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในวาระเท่าที่เหลืออยู่ของวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๓ วันศุกร์ ที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขความในมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการอื่นใดที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลงหรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุครบวาระ และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภา

ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในวาระเท่าที่เหลืออยู่ของวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ปรับปรุงถ้อยคำโดยเพิ่มความว่า “การสมัครและรับสมัคร” ในวรรคสอง ความที่แก้ไขแล้ว เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม การสมัครและรับสมัคร หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการอื่นใดที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลงหรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุครบวาระ และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในวาระเท่าที่เหลืออยู่ของวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๑๐๒ ยังขาดสาระสำคัญเรื่องที่มาของสมาชิกวุฒิสภาในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ จึงเสนอให้เพิ่มความเป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๑๐๒ ดังนี้ “การดำเนินการตามวรรคสอง ให้ดำเนินการตั้งแต่วัด อำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม การสมัครและรับสมัคร หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการอื่นใดที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

การดำเนินการตามวรรคสอง ให้ดำเนินการตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลงหรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุครบวาระ และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในวาระเท่าที่เหลืออยู่ของวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๐๓

“มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภามีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

(๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๔) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) หรือ (๑๗)

(๒) เป็นข้าราชการ

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๕) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๖) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๗) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

(๘) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๓ วันศุกร์ ที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

(๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๔) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) หรือ (๑๗)

(๒) เป็นข้าราชการ

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๓/๑) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

(๔) เป็นหรือเคยเป็น ~~สมาชิกหรือ~~ผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการ ~~เป็น~~ ~~สมาชิกหรือ~~ ~~ดำรงตำแหน่ง~~ในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๕) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๖) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๗) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

(๘) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ปรับปรุงถ้อยคำในร่างมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

(๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๔) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) หรือ (๑๗)

(๒) เป็นข้าราชการ

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากตำแหน่งเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๔/๑) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๕) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๖) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๗) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

(๘) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้”

ประธานกรรมการกล่าวว่า นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เสนอความเห็น ว่าควรแก้ไขระยะเวลาในการพ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองใน ข. (๔/๑) ที่แก้ไขใหม่เป็นไม่น้อยกว่าสองปีนับถึงวันสมัครรับเลือก ซึ่งไม่เป็นระยะเวลาที่นานเกินไป ซึ่งในประเด็นดังกล่าวควรแก้ไขระยะเวลาในการพ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองเป็นไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก จะเหมาะสมมากกว่า และแก้ไขระยะเวลาใน ข. (๓) (๕) และ (๖) ให้สอดคล้องกันด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

(๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๔) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) หรือ (๑๗)

(๒) เป็นข้าราชการ

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากตำแหน่งเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๔/๑) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๕) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๖) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๗) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

(๘) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๑๔๕

“มาตรา ๑๔๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสถานนั้น ๆ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๕ วันอังคาร ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๑๔๕ โดยไม่มีการแก้ไข

ประธานกรรมการกล่าวว่า นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เสนอความเห็นว่าการเพิ่มเรื่องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ด้วยวาจาได้โดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๔๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๔๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสถานนั้น ๆ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ด้วยวาจาโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าได้

รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

มติที่ประชุม

“มาตรา ๑๔๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสถานนั้น ๆ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ด้วยวาจาโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าได้

รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

มาตรา ๕๒

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๑ วันพุธ ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้พิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างมาตรานี้ และเห็นควรให้รอการพิจารณาไว้ก่อน ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจึงเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาร่างมาตรา ๕๒ ที่มีการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจะกระทำด้วยประการใดให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนหรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดมิได้

การจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง รัฐต้องดูแลมิให้มีการเรียกเก็บค่าบริการจนเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร

การนำสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนเช่าหรือดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจไม่ว่าด้วยประการใด ๆ รัฐต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับ และค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชนประกอบกัน”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ กล่าวว่า นางสาวสนา โตสิตระกูล มีความเห็นว่า ความในวรรคสี่ของร่างมาตรา ๕๒ ความว่า “การนำสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนเช่า” จะทำให้รัฐได้รับประโยชน์ตอบแทนน้อยกว่าที่สมควรจะได้รับหรือไม่

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า หากรัฐกำหนดค่าตอบแทนในการนำสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนเช่าหรือเรียกค่าตอบแทนในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจจากเอกชนจำนวนสูงเกินไปจะทำให้เกิดภาระต่อประชาชนมาก ความในร่างมาตรานี้จึงกำหนดให้รัฐต้องพิจารณาถึงการลงทุนของรัฐ ประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับ และค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชนประกอบกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในร่างมาตรานี้ไม่ได้กำหนดขึ้นเพื่อจำกัดการเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชน แต่กำหนดขึ้นเพื่อให้มีการนำค่าบริการที่เรียกเก็บนั้นมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้ หากรัฐบาลไม่ได้คำนึงถึงเรื่องดังกล่าวประชาชนก็มีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสี่ที่มีการเพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้ “การนำสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนดำเนินการทางธุรกิจไม่ว่าด้วยประการใด ๆ รัฐต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับ และค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชนประกอบกัน”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสี่ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ควรเพิ่มเติมคำว่า “ดุลยภาพ” เพื่อให้รัฐบาลคำนึงถึงดุลยภาพของประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับด้วย

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า การเพิ่มเติมคำว่า “ดุลยภาพ” ในวรรคสี่ที่เพิ่มขึ้นใหม่ อาจไม่เหมาะสม เพราะเป็นการบังคับให้รัฐและเอกชนต้องได้ประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ บางกรณีรัฐอาจต้องยอมรับประโยชน์ที่น้อยกว่าเอกชนเพื่อให้กิจการดำเนินการต่อไปได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญและควรต้องกำหนดไว้ด้วย คือ การป้องกันมิให้มีการเสนอโครงการเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนจากโครงการนั้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า กิจการของรัฐที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่รัฐอาจต้องมีการจำหน่ายออกไปเพื่อให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทน

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า การจำหน่ายกิจการของรัฐออกไปเพื่อให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทนอาจขัดกับความในวรรคสอง

ประธานกรรมการกล่าวว่า กิจการของรัฐที่ไม่ใช่กิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐสามารถจำหน่ายออกไปเพื่อให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทนได้

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ความในร่างมาตรานี้จะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า เนื่องจากรัฐบาลที่ผ่าน ๆ มายังไม่เป็นที่น่าไว้วางใจในเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจจึงจำเป็นต้องกำหนดความในร่างมาตรานี้ แต่หากในอนาคตรัฐบาลเป็นที่น่าไว้วางใจแล้วก็อาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ ส่วนความในวรรคสี่ของร่างมาตรานี้กำหนดไว้แล้วว่า รัฐต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่รัฐและเอกชนได้รับ ประกอบกับค่าบริการที่เรียกเก็บจากประชาชน จึงไม่จำเป็นต้องเพิ่มเติมคำว่า “ดุลยภาพ” ในวรรคสี่อีก

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๕๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจะกระทำด้วยประการใดให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนหรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดมิได้

การจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง รัฐต้องดูแลให้มีการเรียกเก็บค่าบริการจนเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร

การนำสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนดำเนินการทางธุรกิจไม่ว่าด้วยประการใด ๆ รัฐต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับ และค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชนประกอบกัน”

มาตรา ๗๐

มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพ และวัย และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยในการทำงาน โดยได้รับสวัสดิการ รายได้ และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๑ วันพุธ ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพ และวัย และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน โดยได้รับ สวัสดิการ รายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

รัฐพึงจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ เสนอให้เพิ่มเติมความว่า “และมึงานทำ” หลังความว่า “รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงาน” ในวรรคหนึ่ง เพื่อกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมึงานทำด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า การเพิ่มเติมความว่า “และมึงานทำ” หลังความว่า “รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงาน” ในวรรคหนึ่ง อาจทำให้เกิดการเรียกร้องว่างานที่รัฐหาให้นั้นไม่เหมาะสมกับศักยภาพและวัย เนื่องจากกำหนดไว้ก่อนความว่า “อย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย” จึงควรนำความว่า “และมึงานทำ” ไปเพิ่มเติมหลังความว่า “อย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย” จึงจะเหมาะสม ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัยและมึงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน โดยได้รับสวัสดิการ รายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

รัฐพึงจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัยและมึงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน โดยได้รับสวัสดิการ รายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

รัฐพึงจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ”

จากนั้น ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาคส่วนต่าง ๆ ต่อร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างเบื้องต้น) ดังนี้

นายอชพร จารุจินดา กรรมการ กล่าวว่า นายบรรเจิด สิงคะเนติ เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาประเด็นดังต่อไปนี้

๑. เสนอให้พิจารณากำหนดหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิประชาชนในรัฐธรรมนูญให้ครบถ้วน
๒. บทบัญญัติในหมวดที่ ๕ หน้าที่รัฐ อาจทำให้เกิดการเรียกร้องและฟ้องร้องรัฐบาลจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีภารกิจในส่วนนี้จำนวนมาก จึงเสนอให้คณะกรรมการพิจารณานำบางเรื่องไปกำหนดไว้เป็นเพียงสิทธิของประชาชนเท่านั้น
๓. เสนอให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองขนาดเล็กมีโอกาสได้เติบโตทางการเมือง และเป็นการป้องกันปัญหาในกรณีที่บ้านเขตเลือกตั้งต้องมีการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่
๔. กรณีที่สภาผู้แทนราษฎรจะเลือกบุคคลที่มีได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นนายกรัฐมนตรี ควรกำหนดให้ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด

๕. ควรกำหนดให้มีกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลรัฐบาลโดยรัฐสภาให้มากขึ้น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภารกิจและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

๖. ควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างเบื้องต้น) ให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ไม่ยากจนเกินไป ทั้งนี้ ในบางเรื่องที่มีความสำคัญอาจกำหนดมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นพิเศษก็ได้

ส่วนนายสมบัติ อารังธัญวงศ์ เสนอว่า ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ควรเป็นรูปแบบที่ไม่ทำให้เกิดพรรคการเมืองขนาดเล็กมากจนเกินไป เพราะจะทำให้รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพ ส่วนนายอุดม ทุมโฮสิต เสนอว่าควรมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้การปฏิรูปเป็นวาระแห่งชาติและต้องกำหนดให้มีกฎหมายเพื่อการปฏิรูปไว้โดยเฉพาะด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในเรื่องราวข้อบุคคลซึ่งพรรคการเมืองนั้นมีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามร่างมาตรา ๘๘ เหตุผลที่คณะกรรมการไม่กำหนดว่าบุคคลซึ่งพรรคการเมืองนั้นมีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เพื่อแก้ไขปัญหาในกรณีที่ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าบุคคลนั้นมิได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อก็ตาม สภาผู้แทนราษฎรก็ยังสามารถที่จะพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลที่พรรคการเมืองเสนอเพื่อแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ ซึ่งหลักการดังกล่าวคณะกรรมการควรยืนยันหลักการดังกล่าว

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในอดีตที่ผ่านมาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ บางครั้งพรรคการเมืองส่วนใหญ่ก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในส่วนบทบัญญัติของหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐนั้น เป็นเรื่องพื้นฐานที่รัฐจะต้องดำเนินการอยู่แล้ว จึงไม่น่าเป็นกังวล แต่สิ่งที่น่าเป็นกังวล คือ ความในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ไม่ได้กำหนดให้รัฐบาลต้องคำนึงถึงภาระทางการเงินและการคลังของประเทศด้วย ซึ่งทำให้รัฐบาลไม่สามารถอ้างได้ว่าไม่มีงบประมาณในการดำเนินการในบางเรื่อง

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า หากไม่ต้องการให้เกิดภาระในการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญมากจนเกินไป ก็อาจกำหนดให้ต้องมีการเสนอเรื่องผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดินก่อนให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ ก็ได้

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย กรรมการ กล่าวว่า ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ อาจกำหนดให้เสนอเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณาก่อน หากเรื่องดังกล่าวมีมูลก็ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อสั่งให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวปฏิบัติตามหน้าที่ หากคณะรัฐมนตรีไม่สั่งการภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ก็ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

ประธานกรรมการขอให้คณะกรรมการร่วมกันนำบทบัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ไปพิจารณาว่าเรื่องใดเป็นภาระเกินกว่างบประมาณของรัฐก็ให้นำเสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณานำไปกำหนดไว้ในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ

จากนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างเบื้องต้น) ในมาตราต่างๆ สรุปสาระสำคัญการพิจารณาได้ดังนี้

มาตรา ๒๕

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๙ วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสาม จากเดิมความว่า “บุคคลซึ่งได้รับผลร้าย” เป็น “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหาย”

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสามที่เพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้ “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๒๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๕๑

“มาตรา ๕๑ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนา ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๔ วันจันทร์ ที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๑ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ กล่าวว่า จากการสอบถามผู้ที่ความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสาธารณสุขพบว่า หากต้องการให้ความในร่างมาตรานี้มีความก้าวหน้าควรมีการนำกระบวนการด้านสาธารณสุขมากำหนดไว้ในมาตรานี้เพิ่มเติมใน ๔ ประเด็น คือ การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟู

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๑ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บริการสาธารณสุขตามวรรคหนึ่งให้ครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค รักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ

รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ความในร่างมาตรานี้ควรเพิ่มเติมในเรื่องการส่งเสริมโภชนาการที่ดีให้กับสตรีมีครรภ์ด้วย

นายอัษฎพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นมีการนำไปกำหนดแล้วในร่างมาตรา ๔๕/๓

นายอภิชาติ สุจริตานนท์ รองประธานกรรมการ คนที่สอง กล่าวว่า พลเอก ชูศิลป์ คุณาไทย สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เสนอให้กำหนดว่ารัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เหมาะสม โดยใช้ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพ ดูแลครอบครัว และชุมชนได้ และกำหนดให้ผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤติได้รับการบริการจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ประธานกรรมการกล่าวว่า การให้บริการผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤติมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องรองรับไว้อยู่แล้ว จึงไม่ต้องกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๑ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บริการสาธารณสุขตามวรรคหนึ่งให้ครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค
รักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ

รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

มาตรา ๕๐

“มาตรา ๕๐ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง
โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษาก่อนวัยเรียนที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษา
ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัด
การศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าว
มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และดำเนินการให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตาม
ความถนัดของตน ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการ
จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษา
แห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้
ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๙ วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๐ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษา
ภาคบังคับที่อย่างมีคุณภาพ **พอสมควรทั่วถึง**โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษาก่อนวัยเรียนที่มีคุณภาพพอสมควรทั่วถึง

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษา
ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา
ทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้
มาตรฐานสากล **และดำเนินการให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัด**
ของตน ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการ
ศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความ
ถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสอง รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลน
ทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน”

ประธานกรรมการสอบถามว่า ในหลายประเทศมีการจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับการศึกษาเป็นการเฉพาะ
เพื่อนำเงินภาษีดังกล่าวไปช่วยเหลือทางการศึกษาให้กับคนจน การกำหนดให้รัฐจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับ
การศึกษาจะเหมาะสมหรือไม่

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- อาจกำหนดเรื่องการจัดเก็บภาษีของรัฐเป็นอีกมาตราหนึ่ง เพื่อให้เกิดการจัดเก็บภาษีที่เป็นธรรมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการทางด้านสังคมของรัฐก็ได้
- ควรมีการกำหนดให้ประชาชนทุกสาขาอาชีพต้องมีหน้าที่ในการเสียภาษีให้แก่รัฐ
- การจัดเก็บภาษีเฉพาะทางเพื่อนำมาใช้ในกิจการที่เป็นประโยชน์กับเรื่องนั้น ๆ จะทำให้ผู้เสียภาษีเห็นประโยชน์ในการเสียภาษีมากขึ้น
- อาจกำหนดให้สถานศึกษาสามารถรับบริจาคเงินเพื่อการศึกษาได้
- ควรมีการจัดเก็บภาษีเฉพาะทางเกี่ยวกับการศึกษา
- รัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณทางการศึกษาให้กับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลความเจริญมากกว่าโรงเรียนที่อยู่ใกล้ความเจริญ
- อาจกำหนดให้มีกองทุนเกี่ยวกับการศึกษาขึ้นมากองทุนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่พิจารณาเรื่องการเงินไปใช้ประโยชน์ในเรื่องการศึกษาให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด
- ควรมีกองทุนเพื่อการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อไปช่วยเหลือคนที่ขาดแคลนทางการศึกษา
- หากบัญญัติให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเพื่อเป็นกองทุนช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษาจะเป็นการบัญญัติที่เป็นการบังคับรัฐบาลมากเกินไป แต่ควรบัญญัติในลักษณะที่ให้ผู้บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษาได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า ซึ่งในอนาคตรัฐบาลสามารถแปรสภาพของเงินบริจาคดังกล่าวไปจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาได้
- ร่างมาตรา ๕๐ เรื่องการศึกษาไม่ควรบัญญัติให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเป็นกองทุนช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทางการศึกษา ควรให้พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในขณะนั้นเป็นผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาเอง
- รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียน ไปจนถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ และการศึกษาสายอาชีพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากเป็นการสนับสนุนการศึกษาสายอาชีพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้ศึกษาสายอาชีพได้เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายด้วย
- ควรให้รัฐสนับสนุนเฉพาะผู้ที่ขาดแคลนเท่านั้น เนื่องจากหากนำเงินไปช่วยเหลือแก่ผู้มีฐานะทางสังคม ซึ่งไม่มีความขาดแคลนทางการศึกษา โดยเป็นการช่วยเหลือทางการศึกษาทั้งระบบจะทำให้ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากไม่บัญญัติให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเป็นกองทุนช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทางการศึกษาไว้ในร่างมาตรา ๕๐ ก็ควรบัญญัติเรื่องกองทุนการศึกษาไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ให้รัฐจัดให้มีกองทุนเพื่อใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษาตามร่างมาตรา ๕๐ โดยให้ผู้บริจาคได้รับประโยชน์ทางภาษีตามที่กฎหมายบัญญัติ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕๐ ตามที่ที่ประชุมได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๙ วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๕๙

“มาตรา ๕๙ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๐ วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้มีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๙ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการชี้เบาะแสโดยได้รับการคุ้มครองจากรัฐ”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ร่างมาตรา ๕๙ ที่ได้มีการบัญญัติครอบคลุมไปถึงการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนนั้น อาจไม่เพียงพอในการที่จะเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามร่างมาตรานี้ ดังนั้น ควรบัญญัติเพิ่มเติมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบได้ด้วย

- การป้องกันมิให้ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันทุจริตนั้น ได้มีการบัญญัติไว้ในหมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ในร่างมาตรา ๔๗ (๑๐) ซึ่งบัญญัติว่า “(๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ” โดยเป็นการบัญญัติในลักษณะที่เป็นการกำหนดหน้าที่ของประชาชนไว้แล้ว สอดคล้องกับร่างมาตรา ๕๙ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

ประธานกรรมการกล่าวว่า รัฐไม่มีอำนาจในการวางกลไกเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบของภาคเอกชนได้ เนื่องจากภาคเอกชนไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ใช้อำนาจรัฐ ร่างมาตรา ๕๙ มีเจตนารมณ์แต่เพียงให้รัฐส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเท่านั้น ประกอบกับเหตุที่ไม่สามารถบัญญัติให้ประชาชนสามารถติดตามตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบของภาครัฐและภาคเอกชนได้นั้น เนื่องจากประชาชนไม่มีเครื่องมือในการคุ้มครอง ซึ่งหากให้อำนาจแก่ประชาชนในการตรวจสอบการทุจริตของภาครัฐและการเอกชนอาจเป็นอันตรายกับประชาชนได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕๙ ตามที่ที่ประชุมได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๐ วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๕๘

“มาตรา ๕๘ รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๐ วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๘ รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ รวมตลอดถึงการกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณการบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ”

มีการแสดงความคิดเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบพรรคการเมือง การเข้าสู่ตำแหน่งของนักการเมือง และการจัดทุจริตของนักการเมืองเป็นหลัก ซึ่งอาจขาดเรื่องดุลยภาพ ในการให้อำนาจประชาชน และจัดการผูกขาดของเอกชน ในเรื่องของการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นธรรม ดังนั้น จึงควรเพิ่มเรื่องการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นธรรมไว้ในร่างมาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในเรื่องการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นธรรมนั้น เห็นควรนำไปบัญญัติไว้เป็นหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น จึงเห็นควรให้เพิ่มความว่า “และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม” ไว้ตอนท้ายของร่างมาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๘ รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม

กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ รวมตลอดถึงการกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณการบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ”

มาตรา ๔๕/๑

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๙ วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติเพิ่มเติมความเป็นร่างมาตรา ๔๕/๑ ดังนี้

“มาตรา ๔๕/๑ สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง

บุคคลย่อมมีสิทธิรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค”

ที่ประชุมแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น จะมีการบัญญัติไว้ ๒ ส่วน กล่าวคือ บัญญัติให้เป็นสิทธิของประชาชน และบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐ

- เมื่อพิจารณาถึงการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว เห็นว่าประชาชนทุกคนย่อมเป็นผู้บริโภค ไม่ใช่มุ่งถึงองค์กรเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น การบัญญัติเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ก็เพื่อให้รัฐจัดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคด้วย ซึ่งไม่ควรเน้นเรื่องสิทธิในการรวมตัวกันเป็นองค์กรของผู้บริโภคแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญในเรื่องการกำหนดหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองผู้บริโภคควบคู่ไปกับเรื่องสิทธิของผู้บริโภค

- เรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ประชาชนมีความรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับเครื่องมือในการคุ้มครองผู้บริโภค แม้ตามร่างมาตรานี้จะบัญญัติให้ประชาชนสามารถรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคได้ก็ตาม ซึ่งหากจะให้ประชาชนมีเครื่องมือในการคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากจะบัญญัติให้ประชาชนสามารถตั้งเป็นหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคที่มีความเป็นอิสระซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของรัฐได้แล้ว ควรบัญญัติเพิ่มเครื่องมือให้แก่ประชาชนในการทำหน้าที่สนับสนุนรัฐในการให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อประกอบการพิจารณาในการตรากฎหมายบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคได้ด้วย ดังนั้น ควรนำความในร่างมาตรา ๕๗ มาบัญญัติเพิ่มความในร่างมาตรา ๔๕/๑ ที่คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นพรรคสามของร่างมาตรา ๔๕/๑ ความที่เสนอเป็นดังนี้

“องค์กรของผู้บริโภคตามวรรคสองมีสิทธิรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคโดยการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการจัดตั้ง อำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค การสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ควรบัญญัติไว้ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามร่างมาตรา ๔๕/๑ โดยให้เป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครอง และสามารถรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรเกี่ยวกับผู้บริโภคที่มีความเป็นอิสระ โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ และวิธีการจัดตั้งอำนาจในการเป็นตัวแทนผู้บริโภค การได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ และจะต้องมีการออกกฎหมายกำหนดรายละเอียดดังกล่าวในภายหลัง สำหรับในประเด็นเรื่องมาตรการและกลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค นั้น เห็นควรให้บัญญัติไว้ในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ในร่างมาตรา ๕๗

- การกำหนดให้องค์กรของผู้บริโภคจัดตั้งได้ตามหลักเกณฑ์วิธีการจัดตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติ อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการได้มาซึ่งคณะกรรมการบริหารที่อาจเป็นกลุ่มคนจากองค์กรขนาดใหญ่ ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรของผู้บริโภคขาดความเป็นอิสระในการพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

- การได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐอาจทำให้องค์กรของผู้บริโภคต้องเป็นหน่วยรับตรวจจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งจะทำให้มีลักษณะเป็นหน่วยงานของรัฐ และไม่มีอิสระในการพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคอย่างแท้จริง

ประธานกรรมการกล่าวว่า การที่องค์กรของผู้บริโภคจะมีลักษณะเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐหรือไม่ ต้องพิจารณาจากที่กฎหมายกำหนด หากกฎหมายกำหนดให้รัฐสนับสนุนองค์กรของผู้บริโภคในรูปแบบเงินอุดหนุนทั่วไป เช่น เงินสนับสนุนที่มอบให้มูลนิธิ หรือรัฐให้การสนับสนุนรูปแบบเดียวกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS) องค์กรของผู้บริโภคที่จะเกิดขึ้นก็จะมีความเป็นอิสระ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรมีการกำหนดให้การบริจาคเงินให้กับองค์กรของผู้บริโภคสามารถนำไปหักลดหย่อนภาษีได้ จะทำให้องค์กรของผู้บริโภคมีรายได้ เป็นอิสระ และทำให้องค์กรเกิดพัฒนาการ

- องค์กรของผู้บริโภคที่จะจัดตั้งขึ้นตามวรรคสอง จะมีได้เพียงองค์กรเดียว หรือมีได้หลายองค์กร

ประธานกรรมการกล่าวว่า ไม่จำเป็นต้องมีองค์กรผู้บริโภคเพียงองค์กรเดียว อาจมีองค์กรของผู้บริโภคด้านรถยนต์ หรือองค์กรของผู้บริโภคด้านอุปโภคบริโภค เป็นต้น ก็ได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การแก้ไขปัญหาเรื่องการบริโภคที่ถูกต้อะนั้น ไม่ควรให้เป็นการแก้ไขปัญหขององค์กรของผู้บริโภคเพียงอย่างเดียว แต่ควรมีการทำงานร่วมกันกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.)

- องค์กรของผู้บริโภคในต่างประเทศไม่ได้มีกฎหมายรองรับ แต่ประสบความสำเร็จได้เนื่องจากการสร้างเครือข่ายผู้บริโภค (consumer network) ดังนั้น องค์กรของผู้บริโภคในประเทศไทยจะประสบความสำเร็จหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับความเชื่อ (mindset) ของผู้บริโภคด้วย

- องค์กรของผู้บริโภคที่จะเกิดขึ้นนั้นจะมีอำนาจในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศได้ด้วยหรือไม่ หรือมีอำนาจตรวจสอบได้เฉพาะผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเท่านั้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า องค์กรของผู้บริโภคในต่างประเทศเองก็ไม่มีอำนาจในเรื่องการไปตรวจสอบผลิตภัณฑ์ เมื่อได้ซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มาแล้วก็จะทำการตรวจสอบเอง ต่างจากประเทศไทยที่ต้องการมีอำนาจในการนำผลิตภัณฑ์นั้นมาตรวจสอบ ซึ่งกฎหมายไม่สามารถให้อำนาจได้ เนื่องจากเสมือนเป็นการไปยึดผลิตภัณฑ์ดังกล่าว องค์กรของผู้บริโภคในประเทศไทยหากต้องการตรวจสอบก็ควรต้องซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อตรวจสอบเองเช่นเดียวกัน

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า ในปัจจุบันมีศาลแพ่งคดีผู้บริโภค เมื่อเกิดกรณีผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมก็สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลดังกล่าวได้โดยตรง องค์กรของผู้บริโภคที่จะเกิดขึ้นซึ่งมีลักษณะคล้ายกับหน่วยงานของรัฐอาจไม่มีความจำเป็น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๕/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๕/๑ สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับการคุ้มครอง

บุคคลย่อมมีสิทธิรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

องค์กรของผู้บริโภคตามวรรคสองมีสิทธิรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคโดยการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการจัดตั้ง อำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค การสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๓๔

“มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้น ต้องไม่เป็นการขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้น ต้องไม่เป็นการขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ที่ประชุมแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ควรตัดคำว่า “เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ” ที่เพิ่มขึ้นใหม่ออก เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้มีการออกกฎหมายหรือกระทำการใด ๆ ที่จะเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น โดยกล่าวอ้างว่าเป็นไปเพื่อเสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ

- ควรคงคำว่า “เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ” ไว้ หากเป็นไปเพื่อความมั่นคงของรัฐ ถ้ามีความกังวลว่ารัฐจะมีการออกกฎหมายหรือกระทำการใด ๆ ที่จะเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น หากรัฐมีการกระทำการดังกล่าวจริง ประชาชนย่อมต้องมีการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวเอง

- ควรแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งให้สอดคล้องกับมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้ **“หรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมเพื่อป้องกันความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน”**

- ควรคงความเดิมตามที่ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมในคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ไว้ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ใช้ประทุษร้ายหรือวาทกรรมสร้างความเกลียดชัง (hate speech) ซึ่งอาจนำไปสู่ความเกลียดชังหรือเกิดความรุนแรงทางกายภาพได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า การเพิ่มคำว่า “เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ” เพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ทราบว่าในห้วงเวลาที่มีการร่างรัฐธรรมนูญ ประเทศกำลังมีปัญหาในเรื่องใด แต่ทั้งนี้แม้ตัดความดังกล่าวออก ก็ยังสามารถออกกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ใช้สิทธิเสรีภาพที่ทำให้เกิดความแตกแยกและเกลียดชังในสังคมได้ โดยเป็นการออกกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ควรคงคำว่า “เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ” เพื่อลดความเกลียดชัง และ เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ

พลเอก อภิรัชต์ พร เจริญพานิช กรรมการ กล่าวว่า สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ **“...เพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมอันนำไปสู่การใช้ความรุนแรง”** เพื่อให้ครอบคลุมถึงการป้องกันการใช้ความรุนแรง ซึ่งนำไปสู่ความเสียหายและกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมไว้แล้วในมาตรา ๔๗ (๑๐) หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย จึงไม่ควรคงความดังกล่าวไว้ในร่างมาตรานี้

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า หากความในร่างมาตรา ๓๔ มีความครอบคลุมตามพันธกรณีระหว่างประเทศเรื่องการป้องกันความเกลียดชังในสังคม และสามารถออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ การตัดคำว่า “ป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมเสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ” ออก ก็ไม่น่าจะเกิดผลกระทบใด ๆ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้น ต้องไม่เป็นการขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพฤหัสบดี ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๒๐ นาฬิกา

นางสาววรินทร์พร ปณิธานธรรม

วิทยากรชำนาญการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจธานี

วิทยากรชำนาญการ

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรชำนาญการ

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์